

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Ролята на европейските технологични, индустриални и научни паркове в управлението на кризата и в подготовката за периода след кризата и след Лисабонската стратегия“ (допълнение към становище)

(2011/C 44/22)

Докладчик: **г-н ТÓТН**

Съдокладчик: **г-н SZŰCS**

На 14 юли 2009 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви допълнение към становище относно:

„Ролята на европейските технологични, индустриални и научни паркове в управлението на кризата и в подготовката за периода след кризата и след Лисабонската стратегия“.

Консултативната комисия по индустриални промени, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 1 юли 2010 г.

На 464-та си пленарна сесия, проведена на 14 и 15 юли 2010 г. (заседание от 14 юли), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 147 гласа „за“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. Препоръки

1.1 ЕИСК признава значението на технологичните, индустриалните и научните паркове (ТИН паркове) за оказване на подкрепа за икономическото развитие и модернизацията. Създадените структури подкрепят индустриалните промени чрез интелигентната специализация, концентрирането на ресурси и базата знания.

1.2 Европейският съюз се нуждае от по-целенасочен и интегриран подход, насочен към подпомагане и разработване на ТИН парковете на 21-ви век. Особено в контекста на кризата и на последващия период, е целесъобразно да се следва по-цялостна стратегия, за да се извлече полза от предимствата, които парковете могат да предложат по отношение на икономическия растеж и конкурентоспособността. Тези действия би трябвало да бъдат реализирани с амбиция и лидерска роля от страна на ЕС.

1.3 Препоръчваме да се определят и разработят синергии с водещи инициативи на ЕС по места, по-специално с Европейския технологичен и иновационен институт (ЕИТ) и свързаните с него общности на знанието и иновациите.

1.4 Необходимо е да се признае и насърчи разработването на ново поколение и нов вид паркове. Следва да се насърчава ролята на парковете в изграждането на иновационни структури.

1.5 По отношение на регионалното измерение следва да се засили участието на местните власти и на агломерациите в разработването на ТИН паркове, като се прилага принципът на субсидиарност. Необходимо е да се подобри работата в мрежа на заинтересованите страни от публичния сектор, бизнес средите и институциите на висшето образование.

1.6 При разработването на парковете все по-голямо значение придобива сътрудничеството с научните институции и по-специално с университетите и научноизследователските институти, както и аспектите, свързани с университетското образование и научните изследвания. Въпреки това, в настоящия момент сътрудничеството с парковете не е развито в достатъчна

степен. Посредством функциите, които изпълняват, парковете биха могли да служат като мост между академичните среди и индустрията. Партньорството с парковете може да бъде част от система от критерии за награждаване на университетите с отлични постижения.

1.7 Следва да бъдат започнати и подкрепени действия за наблюдение, оценка и акредитация в тази област, заедно с разпространението на добри практики. Необходими са оценка и сравнителни емпирични изследвания, за да се създадат конкретни европейски и национални политики и инструменти, свързани с формирането на парковете и растежа. Желателно е да бъде подкрепено картографирането на ТИН парковете в Европа под формата на изчерпателна база данни. По този начин може да се улесни сътрудничеството между парковете, като се създаде взаимосвързваща матрица, която да насърчава връзките, с цел преодоляване на регионалните бариери пред растежа.

1.8 Продължаващата професионализация в развитието и дейността на парковете намира отражение в рамките на организационно-управленските, сложните (регионални) аспекти на развитието, а също и в интеграцията на научноизследователския компонент, подхода на изграждане на структурирани клъстери и елемента на качеството. Въпреки това по-нататъшното укрепване на стандартите за дейност на парковете продължава да стои като изискване.

1.9 Потенциалът по отношение на развитието, произтичащ от възможностите, които Европейският съюз предоставя в сферата на сближаването и приспособяването, следва да се използва по-запълбочено. Той заслужава да бъде разглеждан в дългосрочна перспектива.

2. Въведение

2.1 През ноември 2005 г. ЕИСК прие изчерпателно становище по собствена инициатива относно технологичните, индустриалните, иновационните и научните паркове. В него беше обърнато особено внимание на парковете в новите държави-членки, но констатациите и отправените препоръки не отнасят по принцип до целия Европейски съюз.

2.2 Може да се отбележи, че в горепосоченото становище бяха направени няколко уместни наблюдения и формулирани подходящи препоръки, които намериха значително отражение върху политиката в тази област през последните години. Постигнатият в резултат от това напредък беше в синергия с усилията на ЕС в областта на регионалната, индустриалната и иновационната политика.

2.3 Можем да припомним следните констатации и препоръки с ясно изразено въздействие:

- a) парковете съответстват на критериите за инструменти, улесняващи иновациите, поради което парковете могат да бъдат считани за „иновационни полюси“;
- б) те са особено подходящи за улесняване на взаимодействието между науката и технологиите, от една страна, и икономическото развитие от друга; там са съсредоточени производствените от сътрудничеството между научноизследователските институции и предприятията синергии, които имат за цел да насърчат достъпа на предприятията до пазара;
- в) парковете предлагат цялостна рамка за улесняване и стимулиране на иновациите и регионалното развитие и играят важна роля в тези усилия, като насърчават конкурентоспособността и спомагат за преодоляването на безработицата и пропастта между различните равнища;
- г) необходими са икономически стратегии, които да отчитат сложното естество на възможностите, предлагани от парковете, и да определят насоката, която да се следва;
- д) парковете играят особена роля за насърчаване на иновациите. В този контекст мобилизирането на интелектуалните ресурси от университетите и другите научни институти придобива все по-голямо значение;
- е) друга желана, но не и напълно осъществена концепция е работата в мрежа на парковете на транснационално равнище, създаването на паневропейски мрежи чрез подкрепата на интегрирани програми за сътрудничество между парковете и индустриалните райони.

2.4 Време е да се разгледа въздействието на предишното становище по отношение на извлечените политически и практически поуки. В настоящото становище се разглеждат също така ролята на парковете и решенията, които те биха могли да предоставят в областта на управлението на икономическата криза. В настоящия документ ЕИСК разглежда специализирането на парковете, новите очаквания от страна на промишлеността, работниците и останалите участници от гражданското общество, новите предизвикателства на регионално, национално и европейско равнище, пред които са изправени парковете, както и сложните задачи на органите за управление на парковете.

2.5 Технологичните, индустриалните, иновационните и научните паркове все по-често се възприемат като средство за създаване на динамични местни производствени системи (*кълъстери*), които ускоряват икономическия растеж и конкурентоспособността в международен план. Те допринасят за индустриалните промени в Европа, като насърчават иновациите, образуването на кълъстери, дейностите между предприятията и подкрепят сектора на МСП и създаването на работни места. Дефиницията на местните производствени системи (*кълъстери*) е подробно развита в параграф 2.3 на становище по собствена инициатива „Европейски индустриални зони към нови мрежи на знанието“⁽¹⁾.

2.6 Освен това ЕС следва се подготви и за периода след кризата, когато в ТИН парковете в целия ЕС бъдат концентрирани иновационните, научните и индустриалните капацитет и ресурси. Във връзка с това е важно е да се подчертае потенциалната роля на парковете в подготовката на планирането на Лисабонската стратегия за периода след 2010 г. Целта на това проследяващо становище е да се отправят препоръки в съответствие с тези констатации.

3. Променящата се роля и място на ТИН парковете

3.1 Дълбоките икономически и социални промени през изминалите години и по-специално икономическата криза и последиците от нея, все по-силно налагащият се въпрос за устойчивото развитие, въпросите на енергийната сигурност и изменението на климата доведоха до преразглеждане на понятията модернизация, растеж и икономическо развитие и свързаните с тях задачи в Европа и в целия свят. За да бъдат ефективни в тази среда, парковете трябва да развият нови функции и услуги и да създадат нови модели за бизнес услуги, които да позволят на нововъзникващите дейности и сектори да процъфтяват.

3.2 Значението на научните и технологичните паркове и други подобни структури като концентрирани и интегрирани структури за развитие нараства. Иновациите и творчеството са предмет на специално внимание в Европейския съюз и по света. Тези структури са признати като елементи, насърчаващи иновационна и конкурентоспособна икономика и подкрепящи както процеса на създаване, така и този на консолидация.

3.3 Парковете по света се различават значително по отношение на тяхната мисия и мащаб. Все пак, по-пълното разбиране за различните видове паркове е свързано с определянето на нуждите и приоритетите и подготвянето на стратегическото планиране. Професионалните организации предложиха много дефиниции на понятието „парк“. Според една от широко-разпространените, парковете представляват вид публично-частно партньорство, което насърчава потока на знания – често между самите свързани с парковете предприятия или между тях и университетите, и допринася за икономическия растеж и развитие в региона.

⁽¹⁾ ОВ С 255, 14.10.2005 г., стр. 1

3.4 Терминът „научен и технологичен парк“ постепенно е обхванал всички видове високотехнологични клъстери като технополис, научен парк, „научен град“, киберпарк, високотехнологичен (индустриален) парк, иновационен център, парк, посветен на НИРД, университетски научноизследователски парк, научноизследователски и технологичен парк, научен и технологичен парк, технологичен парк, технологичен инкубатор, технопарк, технополис и технологичен бизнес инкубатор. Макар и да са подобни в много отношения, опитът показва, че съществува разлика между технологичен бизнес инкубатор, научен парк или научноизследователски парк, град на науката, технополис и система за регионални иновации.

3.5 Целесъобразно е да се прави разлика между научни паркове и научноизследователски паркове. Първият термин се използва най-често в Европа, докато вторият е широко използван в САЩ и Канада. Научните паркове в Европа съществуват наред с технологичните и основните разлики между двете концепции са по отношение на мащаба и евентуалното допускане на производствена дейност. Научният парк обикновено е с по-малък мащаб, поддържа тесни връзки с университетите и поставя по-малък акцент върху производствената дейност, докато технологичният парк е със среден или голям мащаб и в него се допуска производствена дейност. От географска гледна точка, научните паркове обикновено следват „британския модел“, докато технологичните паркове са свързани със „средиземноморския модел“, типичен за страни като Франция, Испания, Италия и Португалия.

3.6 Организационните фактори, които допринасят в значителна степен за успеха на водещите инициативи, свързани с ТИН парковете, очевидно са следните:

- а) дългосрочните и устойчиви публично-частни партньорства;
- б) управление от професионалисти с опит в областта на иновациите;
- в) стратегически операции, за които е взето съвместно решение от основните заинтересовани страни: регионалните власти, бизнеса и научноизследователските институции, както и местните общности;
- г) недвусмислено преимущество в случаите, когато парковете са специализирани в ясно определена област;
- д) своевременно достигане на критична маса, която да позволи да бъдат приложени на практика резултатите от научните изследвания, макар и процесът на инкубация обикновено да е извънредно продължителен.

4. Работа в мрежа, клъстери и сътрудничество между университетите и индустрията

4.1 В резултат от преобладаващата обвързаност на европейската постиндустриална икономика, общественото и икономическото обновление намира своето изражение в творческите екосистеми, свързани с иновациите. Желателно е парковете да си

сътрудничат с други подобни институции, както в национален, така и в международен план.

4.2 Клъстерите са най-съществен пример за подкрепящи конкурентоспособността „екосистеми“. Научните и технологичните паркове са се доказали като ефикасна движеща сила за изграждането на клъстери.

4.3 Развитието на икономиката в последно време поставя все по-значителен акцент върху създаването, използването, трансфера и прилагането на знания. Съществува нужда от развиване и засилване на дейностите за създаване на мрежи между заинтересованите страни от публичния сектор, бизнес средите и институциите на висшето образование.

4.4 Необходимо е съзнателно, многопластово управление, гарантиращо синергии между различните равнища на управление (ЕС, национално, регионално и местно) и насърчавашо партньорствата между бизнеса, университетите и НПО, което да позволи изграждането на широки връзки между институциите, създаващи знания и тези, занимаващи се с иновации.

4.5 Необходимо е хармонизиране на стимулите и мисиите на университетите, другите научни и научноизследователски институти и ТИН парковете, заедно с насърчаването на нови видове сътрудничество. Парковете могат да увеличат значително своята привлекателност, като предлагат широк спектър от дейности като трансфер на технологии, подпомагане в областта на патентите, наставничество за новосъздадени предприятия и за такива, отделили се от вече съществуващи предприятия, управление на проекти и финансово подпомагане. Всички достъпни в ТИН парковете услуги трябва да бъдат актуализирани и висококачествени, за да могат наистина да допринесат за необходимите форми на сътрудничество.

4.6 Сътрудничеството с научни институции, по-специално с университетите и научноизследователските институти, както и аспектите, свързани с университетското образование и научните изследвания, придобиват все по-голямо значение при разработването на парковете, но трябва да се признае, че по-слабата от желаното степен на сътрудничество между научните кръгове и бизнес средите е проблем и че понастоящем сътрудничеството с парковете е по-слабо развито, отколкото би трябвало да бъде.

4.7 Чрез своите функции парковете биха могли да служат като мостове между академичните среди и индустрията. При оценката на качеството на дейността и въздействието на университетите е желателно да се обърне по-голямо внимание на тяхното въздействие върху индустрията и икономическия сектор. Развивайки предприемаческия дух в академичните среди, търговските камари и регионалните власти могат да играят значителна роля, засилена с помощта на мерки за обучение за възрастни. Съществуването на бизнес паркове може да бъде включено в система от критерии за награждаване на университетите с отлични постижения.

4.8 Ролята на парковете за намаляването на дистанцията между университетите и индустрията може да е от особено значение в новите държави-членки.

5. Европейско управление, оперативни дейности и мерки и инициативи за контрол

5.1 ЕС се нуждае от по-целенасочен и интегриран подход, насочен към подпомагане и разработване на ТИН парковете на 21-ви век. Особено в контекста на кризата и на последващия период ЕС би трябвало да следва цялостна стратегия, с цел да се извлече полза от предимствата, които научноизследователските паркове могат да предложат по отношение на икономическия растеж и конкурентоспособността.

5.2 В съответствие с частично постигнатите цели на Лисабонската стратегия и в опит да се извлекат поуки от свързания с нея опит, инициативите по отношение на периода след Лисабонската стратегия следва да бъдат рационализирани, като се постави ударение върху ограничен брой конкретни, измерими и диференцирани на национално равнище цели, които надграждат върху потенциала за развитие на различния капацитет в технологичните, индустриалните, иновационните и научните паркове. Тези действия трябва да бъдат реализирани с амбиция и лидерска роля от страна на Европейския съюз.

5.3 Предприятията, работните места, знанията, икономическият капацитет и капацитетът за иновации в ТИН парковете са скрит ресурс на Европейския съюз. Знаем, че съществуват многобройни паркове, но нямаме цялостен поглед, нито пък съществува обща стратегия за подход към тези ресурси и тяхното използване. На европейско, национално или регионално равнище съществуват фрагментирани знания и са налице ограничени действия. Особен акцент следва да се постави на значението на работата на действащите на територията на парковете професионални организации и организации на гражданското общество на регионално или национално равнище. Целесъобразно е тези организации да се насърчават да си сътрудничат и да се създават стимули тяхното сътрудничество да доведе до създаване на технологична платформа на равнище Европейски съюз.

5.4 Ключът към успеха е ТИН парковете да станат неразделна част от стратегическото и целенасоченото планиране, което ще е в основата на силната решителност на Европа да расте и да се превърне в конкурентоспособна в международен план благодарение на значителни регионални инвестиции в икономическо развитие, основаващо се на науката. Необходимо е тези инициативи официално да бъдат включени в европейския план в областта на научните изследвания и иновациите, който трябва да утвърди важното значение на ТИН парковете в европейска политика в областта на иновациите.

5.5 Желателно е генералните дирекции на Комисията да предприемат съвместни хоризонтални действия за насърчаване на синергии между различните инструменти, за укрепване на управлението на различните програми и на координацията между тях. Това следва да доведе до създаване на платформи, органи или групи на високо равнище с цел премахване на бариерите пред съфинансирането на дейностите и планирането и предприемането на съфинансирани дейности.

5.6 Следва да се разработят критерии за **оценка, анализ и картографиране** на парковете. Необходими са оценка, анализ и сравнителни емпирични изследвания, за да се създадат целенасочени европейски и национални политики и инструменти, свързани с формирането и растежа на парковете, които да издигнат ТИН парковете на по-високо равнище.

5.7 Съществува необходимост от по-голяма публична отчетност, т.е. разработване и прилагане на методи и инструменти за оценка, които придават количествени измерения на нетните ползи от страничните ефекти, произтичащи от подкрепата от страна на публичния сектор. Не съществува ясен консенсус по отношение на параметрите на успеха (напр. финансови критерии – инвестиции, оборот и т.н. – показатели, свързани с иновационните модели – новосъздадени предприятия, патенти, нови продукти). Различията по отношение на видовете паркове и националния/регионалния контекст също създават трудности при определянето на сравнителни критерии.

5.8 Желателно е картографирането на ТИН парковете в Европа под формата на изчерпателна база данни да бъде подкрепено. По този начин може да се улесни сътрудничеството между парковете, като се създаде взаимосвързана матрица, която насърчава връзките с цел преодоляване на регионалните бариери пред растежа.

5.9 Комитетът изтъква отново необходимостта от по-значителни инвестиции в образованието и обучението и в знанията и иновациите, информационните и комуникационните технологии, устойчивото развитие и по-екологичната икономика.

6. Регионалното измерение

6.1 Регионите са важни участници в икономиката, основана на знанието, като те поставят ударение върху включването на НИРД и иновациите в своите стратегии за развитие. По отношение на подкрепата за реструктурирането на икономиката, регионалните власти следва да положат още по-големи усилия за пренасочване в посока на иновациите.

6.2 Трябва да бъдат насърчени регионалните иновационни стратегии и въз основа на тях да бъдат разработени конкретни оперативни програми. Националните власти следва да съсредоточат усилията си върху подобряване на местните условия, като създадат стабилен и предвидим икономически и политически климат.

6.3 Достъпът на технологичните и научните паркове до финансови ресурси (рисков капитал, стартов капитал) е реално затруднение и пречка пред систематичното им развитие. Целесъобразното разпределение на финансовите средства на местно и регионално равнище следва да допълни по естествен начин европейските ресурси. Необходимо е засилено ноу-хау, което да подпомага достъпа до съфинансиране от европейските фондове. Целесъобразно е използването на финансовите ресурси на ЕИБ и ЕИФ да се структурира и да се превърне в обичайна практика.

6.4 Наличието на финансиране за продължителен период от време е ключов фактор за успех за ТИН парковете. В период на криза е от съществено значение да се гарантира, че парковете се ползват от финансова и политическа подкрепа от правителствата на държавите-членки и на равнище ЕС.

6.5 Необходимо е привличане и управление на таланти, представляващи специален ресурс от гледна точка на устойчивото, дългосрочно и хармонично развитие в региона.

6.6 Отличните управленски умения са основен фактор за осигуряване на изключително високо качество на дейността на парковете. Повишаването на квалификацията на мениджърите и професионалното развитие са важни, за да се запази качеството на услугите. Необходими са структурирани програми, за да се изгради необходимият капацитет на организациите на мениджърите на технологичните, индустриалните, иновационните и научните паркове.

7. Стратегическа инициатива на ЕС – Европейски институт за иновации и технологии (ЕИТ)

7.1 Европейският институт за иновации и технологии (ЕИТ) се стреми да се превърне във водеща инициатива, свързана с отлични резултати в областта на иновациите в Европа. Целта на ЕИТ е да създаде иновации чрез сътрудничество между всички заинтересовани страни в рамките на „триъгълника на знанието“, да превърне резултатите в областта на образованието и научните изследвания в осезаеми възможности за бизнес иновации и да благоприятства устойчивия икономически растеж и създаването на работни места в целия Европейски съюз. ЕИСК се обръща с големи очаквания към тази нов орган на ЕС и изразява надеждата, че ТИН парковете и свързаните с тях органи, притежаващи подходяща квалификация, ще могат да бъдат ценни партньори и участници в организациите от ЕИТ проекти.

7.2 „Общностите на знанието и иновациите“ (ОЗИ) бяха избрани за оперативен инструмент въз основа на стратегически съображения като отговор на предизвикателствата, пред които е изправен настоящият ЕС, като адаптирането към изменението на климата и неговото смекчаване, възобновяемата енергия и бъдещото информационно и комуникационно общество. ОЗИ представляват интегрирани във висша степен публично-частни партньорства на университетите, научноизследователските организации и предприятията, които включват бизнес измерението във всички свързани със знания дейности и създават иновации в области от ключов икономически и обществен интерес.

7.3 ЕИТ представлява също така възможност за развитие на регионално и местно равнище. Той може да има значителна роля и въздействие, като предоставя опит в региони, в които липсват подобни знания и опит. Освен това чрез странични ефекти и чрез привличане на нови хора и ресурси регионите и градовете могат да се възползват от дейността на ЕИТ и ОЗИ.

7.4 ЕИТ представлява пример за новата концепция на „кълстери на знанието“, които разчитат на виртуални мрежи, а не се основават на географски свързани общности. Сегашната икономическа криза засилва навременността на инициативата ЕИТ. Ето защо повече от основателно е да се проучи възможният потенциал за предоставяне на подкрепа, съществуващ в технологичните, индустриалните, иновационните и научните паркове в ЕС.

8. Технологичните, индустриалните, иновационните и научните паркове и икономическата криза – необходими промени и действия за икономическо възстановяване

8.1 Икономическата криза засегна в различна степен и по различни начини функционирането на ТИН парковете и участващите в тях предприятия. Предприятията могат да реагират на кризата с ограничаване на своята дейност, съкращения на служителите и намаляване на разходите, спиране на проекти и инвестиции.

8.2 Що се отнася до ръководителите на технологичните, индустриалните, иновационните и научните паркове, за предпочитане е те да реагират чрез провеждане на активна политика с цел запазване на предприятията и сътрудничество с тях, за да ограничат до минимум въздействието на кризата посредством:

- a) осигуряване на лидерство за общностите;
- b) улесняване на координирани действия между предприятията в рамките на парка;
- v) подпомагане по отношение на оценката на бизнес ситуацията и свързаните с бизнеса възможности и търсенето на нови пазари и продукти;
- г) мониторинг на дейността на предприятията, участващи в парковете, преразглеждане на бизнес моделите и моделите на управление;
- д) предоставяне на информация и лобиране във връзка с публични програми и подкрепа, сътрудничество с агенции и предприятия;
- e) поддържане на контакти със заинтересованите страни (стопански организации, местна администрация, профсъюзи), за да бъдат създадени потенциални работни групи с цел решаване на проблеми;
- ж) подобряване на услугите и вътрешното управление на парковете.

8.3 Междувременно би могло да възникне и търсене на по-сложни продукти и услуги на предприятията. Новите индустрии – биотехнологиите, съвременни информационни и комуникационни технологии, предоставят възможности и същевременно представляват предизвикателство. В новата икономическа среда и социална атмосфера не може да не се вземат предвид възникващите нови фактори във връзка с конкурентоспособността – устойчивост, създаване на стойност и корпоративна социална отговорност.

8.4 При сегашните обстоятелства предприемачеството получава нов приоритет, особено в контекста на парковете. Предприятията и техните сдружения могат да осигурят лидерство

посредством по-задълбоченото разбиране на стратегическата ситуация. Важно е да се определят и посочат правилно елементите на конкурентоспособност на парковете.

8.5 Както инвестициите, произхождащи от вътрешния пазар, така и преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) играят значителна роля в развитието на парковете. В това отношение следва да се отбележат признаците на пренасочване на ПЧИ от производството към НИРД. ЕИСК подкрепя тези процеси и насърчава възможността за превръщането на точно определени, ключови за индустриалната политика на ЕС сектори, в бенефициери в процеса на включването им в парковете.

Брюксел, 14 юли 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Mario SEPI
